

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту

О.О. Іляшко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ”**

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	08 Право
спеціальність (спеціалізація)	081 Право
освітня програма	«Право»
тип дисципліни	обов'язкова

Розробники: доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри публічного та приватного права Дорохіна Юлія Анатоліївна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол від
Протокол №2 від 30 вересня 2020 року

Завідувач кафедри публічного
та приватного права

В.Ю. Швачка

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	16	10
Семестр:	1	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	3	Семінарські заняття:	28	4
самостійна робота:	5	Самостійна робота:	76	106
Форма підсумкового контролю:	Залік	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

Метою навчальної дисципліни «*Верховенство права та правосуддя України*» є формування сучасної правової ідеології, орієнтованої на цінності прав людини, принципи правової визначеності, обмеженості та підзвітності інститутів публічної влади ідеалам конституціоналізму й демократії. Доктрина верховенства права вимагає, щоб норми були опублікованими, стабільними і передбачуваними у своєму застосуванні. Вона вимагає доступності системи правосуддя та її незалежності від виконавчої та законодавчої гілок влади з тим, щоб судді виносили рішення тільки на підставі фактів і законів. Згідно сучасної доктрини верховенства права, члени суспільства повинні мати можливість брати участь у створенні та зміні законів, які регулюють їх поведінку. Просування верховенства права та правосуддя в сучасному світі є однією з головних місій юридичної освіти.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною:

1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

18. Мати практичні навички подолання стресу та відновлення власного емоційного стану.

19. Аналізувати та застосовувати новели національного та міжнародного права.

20. Мати практичні навички використання власної адаптаційної мобільності.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Історичні витоки принципу верховенства права

Ідеї верховенства права Платона. Ідеї верховенства права у працях британського правника конституціоналіста, професор А. В. Дайсі. Поняття «Rule of Law», «Etat de droit» та «Rechtsstaat». Становлення комплексних теорій верховенства права. Верховенство права як сучасна політика правова ідеологія.

Тема 2. Верховенство права і верховенство закону

Верховенство права як ідеологія формальної законності. Співвідношення понять верховенства права і верховенства закону. Верховенство права і правова система. Верховенство права і авторитет права. Принцип законності.

Тема 3. Верховенство права і права людини

Право як моральний феномен. Верховенство права і принцип соціальної справедливості. Верховенство права і соціальна держава. Основоположні права людини в контексті верховенства права.

Тема 4. Верховенство права і конституціоналізм

Верховенство права і принцип поділу влади. Система стримувань і противаг в контексті верховенства права. Верховенство права в політичному розумінні. Розвиток принципу Верховенства права в Українському суспільстві. Верховенство права в Конституції України.

Тема 5. Верховенство права у правозастосуванні

Верховенство права як ідеологічна основа правозастосування. Принципи правозастосування. Форми правозастосування. Суб'єкти правозастосування.

Тема 6. Верховенства права і розвиток національної системи правосуддя

Судова правотворчість та її вплив на верховенства права. Судова правотворчість, її місце в правовій системі України. Правові позиції Верховного Суду в розумінні верховенства права.

Тема 7. Верховенства права і міжнародне правосуддя

Ідеології міжнародного верховенства права. Принцип верховенства права в контексті діяльності міжнародних організацій. Верховенство права і місії ООН. Верховенство права у ЄС: виклики сучасності.

Тема 8. Верховенство права в юриспруденції Європейського суду з прав людини

ЄСПЛ і верховенство права. Права людини в контексті практики ЄСПЛ. Верховенство права в Україні у практиці ЄСПЛ.

Тема 9. Верховенство права і професія юриста

Верховенство права як правнича ідеологія. Роль верховенства права у діяльності органів правосуддя. Адвокатура і верховенство права. Прокуратура і верховенство права. Нотаріат і верховенство права.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем 1	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього 2	у тому числі			
		Л 3	п/лаб. 4	сем. 5	с. р. 6
Тема 1. Історичні витоки принципу верховенства права.	10	1		2	7
Тема 2. Верховенство права і верховенство закону	12	1		2	9
Тема 3. Верховенство права і права людини	14	2		2	10
Тема 4. Верховенство права і конституціоналізм	14	2		2	10
Тема 5. Верховенство права у правозастосуванні	14	2		4	8
Тема 6. Верховенства права і розвиток національної системи правосуддя	14	2		4	8
Тема 7. Верховенства права і міжнародне правосуддя	14	2		4	8
Тема 8. Верховенство права в юриспруденції Європейського суду з прав людини	14	2		4	8
Тема 9. Верховенство права і професія юриста	14	2		4	8
Форма контролю - залік					
Усього годин	120	16	0	28	76

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Історичні витоки принципу верховенства права.	10				10
Тема 2. Верховенство права і верховенство закону	12	1			11
Тема 3. Верховенство права і права людини	14	1			13
Тема 4. Верховенство права і конституціоналізм	14			2	12
Тема 5. Верховенство права у правозастосуванні	14	2			12
Тема 6. Верховенства права і розвиток національної системи правосуддя	14	2			12
Тема 7. Верховенства права і міжнародне правосуддя	14	2			12
Тема 8. Верховенство права в юриспруденції Європейського суду з прав людини	14			2	12
Тема 9. Верховенство права і професія юриста	14	2			12
Форма контролю - залік					
Усього годин	120	10	0	4	106

4. Організація самостійної роботи магістрів

4.1. Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного планів практичних занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами.

4.2. Індивідуальні завдання

Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Версії «вузького» розуміння верховенства права
2. Верховенство права і правова аргументація
3. Верховенство права і правозахисна діяльність
4. Верховенство права і соціальна справедливість
5. Верховенство права як правнича ідеологія
6. Вимоги законності: case-studies
7. Відновлення верховенства права у конфліктних та постконфліктних суспільствах

8. Ідея і принципи законності
9. Ідея конституціоналізму: публічна влада й індивідуальні права
10. Конституційна скарга і верховенство права
11. Конституціоналізація міжнародного права
12. Матеріальні і процесуальні межі розсуду у правозастосуванні
13. Поділ державної влади і система стримувань і противаг
14. Просування верховенства права: ООН, Рада Європи і Європейський Союз
15. Рівність й індивідуальні права в основі верховенства права
16. Судова правотворчість: виклик верховенству права?
17. Український конституціоналізм і верховенство права

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Історичні витоки ідеї верховенства права.
2. Розвиток ідеї верховенства права на основі розмежування понять «право» і «закон» римські юристи, християнська і мусульманська доктрини.
3. Ідеї Сократа про верховенство закону та його співвідношення зі справедливістю про поведінку громадянина в разі незгоди із законом як несправедливим.
4. Ідеї Платона про верховенство закону та необхідні умови для його панування.
5. Ідеї Аристотеля про верховенство закону та необхідні умови для його панування.
6. Взаємозв'язок ідеї верховенства права з ідеями істини та справедливості.
7. Роль теорії природного права у формуванні доктрини верховенства права.
8. Роль концепції суверенітету народу у формуванні доктрини верховенства права.
9. Роль концепції суспільного договору у формуванні доктрини верховенства права.
10. Роль теорії поділу влади в державі у формуванні доктрини верховенства права.
11. Проблема співвідношення прав людини і прав народу, нації в контексті верховенства права.
12. Роль теорії громадянського суспільства у формуванні доктрини верховенства права.
13. Поняття «праворозуміння» і суть праворозуміння в зв'язку з доктриною верховенства права.
14. Поняття «глобалізація», «правова глобалізація». Суб'єкти («актори») глобалізації та їх вплив на розвиток міжнародного права.
15. Формування міжнародної доктрини верховенства права
16. Спільні і відмінні риси в англійській доктрині «Rule of Law» та німецькій доктрині «Rechtsstaat».
17. Проблема дискреційних повноважень службових осіб в контексті доктрини верховенства права.

18. Проблеми взаємоузгодження міжнародного і національного права у застосуванні принципу верховенства права.
19. Міжнародна практика розв'язання проблеми взаємоузгодження міжнародного і національного права у застосуванні принципу верховенства права (за документами ООН Ради Європи та Європейського Союзу).
20. Історичні витoki ідеї і доктрини верховенства в Україні.
21. Основні типи і види праворозуміння та їх вплив на доктрину верховенства права.
22. Глобалізація і розвиток праворозуміння (інтегративний підхід і проблема універсальної теорії права) в контексті доктрини верховенства права.
23. Проблема взаємозв'язку верховенства права з демократією і правами людини як універсальними цінностями.
24. Проблема взаємоузгодження міжнародного і національного права в реалізації принципу верховенства права.
25. Загрози принципу верховенства права, демократії і правам людини від тенденцій централізації та бюрократизації державної влади в умовах глобалізації.
26. Принцип верховенства права в документах ООН.
27. Принцип верховенства права в документах Ради Європи.
28. Принцип верховенства права в документах Європейського Союзу.
29. Доктринальні проблеми розуміння та утвердження принципу верховенства права в Україні.
30. Особливості та стан реалізації принципу верховенства права у правотворчій діяльності органів влади України.
31. Особливості та стан реалізації принципу верховенства права у діяльності органів виконавчої влади України.
32. Особливості та стан реалізації принципу верховенства права у діяльності судової влади України.
33. Особливості та стан реалізації принципу верховенства права у діяльності правоохоронних органів України.
34. Проблема визначення поняття «верховенство права».
35. Інтерпретація принципу верховенства права Європейським судом з прав людини.
36. Вимоги принципу верховенства права до кримінального права і процесу.
37. Тлумачення доктрини і принципу верховенства права в контексті типів і видів праворозуміння.
38. Стан демократії в Україні як проблема реалізації принципу верховенства права.
39. Роль принципів і змісту юридичної освіти в утвердженні верховенства права.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік. Залік може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Верховенство права та правосуддя в Україні». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень джерела інформації.

2. Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Семінарські	1	2	3	4	5	6	7	8	Кр.р	Інд.
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	------	------

<i>заняття</i>										Робота
<i>Максимальні Бали</i>	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
<i>Мінімальні бали</i>	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	9	Добре	вище середнього рівня
3	8	Добре	загалом хороша робота
4	7	задовільно	Непогано
5	6	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

7. Рекомендовані джерела інформації

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права. К.: Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2008. 386 с.
2. Андрій Андрусевич «Екологічне верховенство права»: <https://youtu.be/Vy-4BQJwo-wk>
3. Андрій Бойко, «Юридична освіта як передумова верховенства права»: <https://youtu.be/LzSi5QAXTsA>
4. Андрій Гринчук «Подвійні стандарти юридичної професії»: <https://www.you->
5. Андрій Стельмащук «Етичні виклики в правничій професії»: <https://www.youtube.com/watch?v=IonK6tJBNSI&feature=youtu.be>

6. Антон Кориневич, «Протидія міжнародним злочинам в умовах збройного конфлікту на Сході України в світлі верховенства права»: <https://youtu.be/z-rvEaAJRAs>
7. Бангалорські принципи поведінки суддів: схвал. Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27.07.2006. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67
8. Барак А. Судейское усмотрение. М.: Норма, 1999. 376 с. (гл. 6—7).
9. Богдан Витвицький, «Верховенство права: таке критично важливе і в той же час невловиме?»: https://youtu.be/0V_hhaq6CZk
10. Богдан Крикливенко, «Роль інституції Омбудсмана в забезпеченні верховенства права»: <https://youtu.be/rBXAUl9iXOg>
11. Браян Таманага, «Підвалини та виклики правничої професії»: <https://youtu.be/xFPKIOSqjFM>
12. Вейн Джордаш «Дихотомія: міжнародне правосуддя та жертви міжнародних злочинів»: <https://youtu.be/s7MLsFOK-sU>
13. Вікторія Пратт, «Процесуальна справедливість і повага до учасників провадження»: <https://www.youtube.com/watch?v=ar3nXSUHL34>
14. внутрішньодержавної аналогії. Український часопис міжнародного права. 2017. №1. С. 54—65.
15. Вячеслав Навроцький «Наукові висновки у кримінальних провадженнях: pro& contra»: <https://youtu.be/FWWWSxS09zM>
16. Ганна Вронська «Виклики та перспективи судової реформи в Україні»: <https://www.youtube.com/watch?v=RqQmNVqPZew>
17. Гаудер П. Верховенство права у реальному світі. Харків: Право, 2018. 392 с.
18. Гілберт Пол Карраско, «Що є рівність перед законом?»: <https://youtu.be/YPBTZlul0SY>
19. Головатий С. П. Верховенство права / Кн. 1: Від ідеї – до доктрини. К.: Фенікс, 2006. 624 с.
20. Горобець К. Міжнародне верховенство права за межами
21. Дворкін Р. Верховенство права. Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 15—23.
22. Дебра Л. Стівенс «Справедливі та відкриті суди: уроки США щодо сучасних загроз суддівській незалежності та підзвітності у добу поляризованої політики»: <https://youtu.be/wEAJjoLoGZU>
23. Денис Іванов «Еволюція юридичної освіти в епоху legal tech»: <https://youtu.be/-pPRm7w3t3U>
24. Ділейні Свенсон, «Роль громадянського суспільства у гарантуванні верховенства права»: <https://youtu.be/xL9YdYItaxU>
25. Дмитро Кухнюк, «Адвокатська етика в Україні: проблеми правового регулювання»: <https://youtu.be/iF0I6ElzR5Y>
26. додержання процедури внесення змін до Конституції України): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10>
27. Еріка Шищак «Роль національного судді і верховенство права при застосуванні норм законодавства ЄС»: <https://youtu.be/ljdYW62dG3c>

28. Іван Городиський, «Юридичні інновації та майбутнє правничої професії»:
https://youtu.be/6aDV4KwK_fw
29. Костянтин Горобець, «Верховенство права: чи є в нього майбутнє за межами національних правових систем?»:
https://www.youtube.com/watch?v=eEp_sqi_gSI
30. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм. К.: Юрінком Інтер, 2010. 560 с. (р. 2.3, 3.1)
31. Лаурель Білер на тему «Верховенство права в кримінальному судочинстві США»: <https://youtu.be/5-G5RinMWEM>
32. Луїза Романадзе «Аналіз процесуального законодавства України щодо зміни підходу до альтернативних способів вирішення спорів»:
<https://youtu.be/p1Tqt8-i6Uw>
33. Максимов С. Конституційний принцип верховенства права: загальне та особливе. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 3. С. 127—134.
34. Марк Вулф «Україна і світ потребують Міжнародного антикорупційного суду»: <https://youtu.be/vRyAUnt2Luc>
35. Маркіян Бем «Виклики приватності у світлі верховенства права»:
https://youtu.be/5VoZSvP8_y8
36. Маркус Бранд «Процес конституційної реформи 2015 р. в Україні»
37. Марта Борщ «Боротьба з корупцією: методи кримінального розслідування складних корупційних справ»: <https://youtu.be/ITnebDCTT5E>
38. Микола Хавронюк «Роль громадськості в заходах щодо запобігання корупції»: <https://www.youtube.com/watch?v=jeQQr2RrUpw&t=3s>
39. Михайло Савчин, «Юридичні сенси та юридична аргументація у контексті конституційної реформи»: <https://www.youtube.com/watch?v=eru5gCQGeLw>
40. Міжнародний акт про громадянські і політичні права: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
41. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
42. Наталія Крестовська «Медіація як виклик правовій системі України»: <https://www.youtube.com/watch?v=nJkvRGGINDc>
43. Оборотов Ю. Універсальна ідея верховенства права в загальнотеоретичній підготовці студентів-юристів. Юридичний вісник. 2016. № 2. С. 244—246.
44. Оксана Сенаторова, «20 річниця Римського Статуту МКС: головні виклики та здобутки. Рефлексії щодо участі України»: <https://youtu.be/moZvzOluwMk>
45. Олександр Лемєнов «Формування антикорупційного механізму в Україні у 2014-2019 рр. в світлі верховенства права»: <https://youtu.be/uMFeSSeec4U>
46. Ольга Поєдинок, «Сучасні проблеми застосування міжнародного права при здійсненні правосуддя в Україні та роль освіти в їх подоланні»:
https://youtu.be/266DFFEqa_c
47. Ольга Сімсон «Виклики креативності в розрізі верховенства права»: <https://youtu.be/AsGZ33-ikv8>
48. Пім Альберс «Верховенство права та реформа суддівництва: слід виходити з міжнародних стандартів чи застосовувати особливі підходи?»:

- <https://youtu.be/rytyiRDvIjw>
49. Погребняк С. Верховенство права в Україні: передумови та перспективи. Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 29—36.
 50. Правила адвокатської етики: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>
 51. Правила професійної етики нотаріусів: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0424-13>
 52. Рабінович П. Верховенство права в інтерпретації Страсбурзького суду та Конституційного Суду України. Вісник Конституційного Суду України. 2006.
 53. Рейко Колнер, «Збереження доброчесності та незалежності судової влади»: <https://youtu.be/sYXfaTOWJtQ>
 54. Річард Хайд «Стандарти суддівської дисципліни: що є дієвим?»: <https://youtu.be/US6h4p69kuc>
 55. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (справа про
 56. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів»: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2770>
 57. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України: <http://www.ccu.gov.ua/docs/2627>
 58. Савчин М. Демократія і конституційна легітимність: проблеми теорії та практики. Віче. 2010. № 22. С. 21—24.
 59. Сергій Верланов «Роль Громадської ради доброчесності у процесі реалізації судової реформи»: <https://www.youtube.com/watch?v=RJEZ1h8KuWI>
 60. Сінді Віттке, «Роль професійних правничих інституцій, стандартів та етичних кодексів у зміцненні верховенства: міжнародно-правова перспектива»: <https://youtu.be/ZqQTEVebYNw>
 61. Сущенко В. М. Правосвідомість правника у контексті доктрини верховенства права. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна / гол. ред. Андрій Мелешевич. К.: Дух і Літера, 2013. С. 364—377.
 62. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія. К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська Академія», 2007. 208 с.
 63. Тетяна Комарова «Захист прав людини у зв'язку із імплементацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»: <https://youtu.be/HVCSN6wxel0>
 64. Тімоті Тимкович «Важливість суддівського лідерства для забезпечення суспільної довіри та впевненості у судівництві»: <https://youtu.be/4NE77zgvng4>

65. Томаса Х. Спіді Райс, «Верховенство права: майбутнє в (не)безпеці?»: <https://youtu.be/iYpEHWMF9TM>
66. Уварова О. Принцип верховенства права в судовій практиці України. Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С. 65—72.
67. Уільям Померанц «Реформування української прокуратури»: <https://youtu.be/r0eUAb5nJh8>
68. Філіп Сендс «Вихід за межі Східно-Західної вулиці – виклики майбутнього і верховенства права»: <https://youtu.be/f2FjkQyuVUY>
69. Фуллер Л. Мораль права. К.: Сфера, 1999. 232 с. (гл. 2)
70. Хайек Ф. А. Дорога к рабству. М.: Новое издательство, 2005. 264 с.
71. Хайек Ф. А. Право, законодавство та свобода. Нове викладення широких
72. Чарльз Шиманскі, «“Приватизація” верховенства права: роль арбітражу та медіації у зростанні доступу до правосуддя»: <https://youtu.be/zMwgyb9zYQ4>
73. Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України. Право України. 2011. № 5. С. 175—186.
74. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.
75. Шеннон Салтер, «Верховенство права в епоху цифрових технологій: як вирішення спорів онлайн покращує доступ до правосуддя»: <https://youtu.be/h9g68XJ19Xc>